

Szakmai önéletrajz

Dr. Rainer M. János egyetemi tanár

1957. július 8-án születtem Budapesten. Középiskolai tanulmányaimat a Fazekas Mihály Fővárosi Gyakorló Gimnáziumban végeztem 1971–1975-ben. Egyéves katonai szolgálatot követően 1976-ban kezdtem meg egyetemi tanulmányaimat az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán, nappali tagozaton. Történelem-könyvtár szakos diplomámat 1981-ben szereztem meg. 1996-ban a törvény adta lehetőséggel élve kértem 1988-ban szerzett egyetemi doktori fokozatom doktori (PhD) fokozattá átminősítését – ezt 1997-ben nyertem el. 2002-ben elnyertem a Magyar Tudományos Akadémia doktora fokozatot.

Az egyetem elvégzését követően Budapest Főváros Levéltárában kezdtem dolgozni, segédlevéltárosként, majd levéltárosként. Öt év után, 1986-ban az MTA Történettudományi Intézete tudományos segédmunkatársa, később munkatársa lettem. Az 1956-os Intézettel 1989-es megalapítása óta kapcsolatban voltam. 1991-től vagyok az Intézet munkatársa (eleinte másodállásúként, megbízásos jogviszonyban), 1993-tól tudományos igazgatóhelyettese, 1997-től megbízott igazgatója. 1999-ben, sikeres pályázat után az Intézet Kuratóriuma az 1956-os Intézet Közalapítvány igazgatójának nevezett ki; ezt a munkakört 2011 végéig töltöttem be. A közalapítványt a kormány megszüntette, közfeladatait az országos Széchényi Könyvtárba telepítette – 2012. január 1-je óta az OSZK 1956-os Intézet –Oral History Archívum csoportját vezetem.

Felsőoktatási tevékenységemet a Századvég Politikai Iskolában kezdtem, ahol 1991-1994 között A magyar politika története c. tárgyat tanítottam. 1997-1998-ban az ELTE BTK Gazdaság- és Társadalomtörténeti Tanszékén voltam megbízott előadó. Ugyanitt, Széchényi-professzori ösztöndíjjal 1999-2002-ben különféle szemináriumokat tartottam magyar jelenkortörténeti, a film és a történelem kapcsolatával foglalkozó témákban, továbbá oral history feldolgozásán alapuló műhelyszemináriumokat vezettem. 2005-2010 között a Színház- és Filmművészeti Egyetem Film és Televízió Főtanzakának óraadó tanáraként a Modern kori történelem (a 19. és 20. század története) c. tárgyat tanítottam, illetve oral history műhelyszemináriumot tartottam. 2009 szeptembere óta tanítok az egri Eszterházy Károly Főiskola Bölcsészettudományi Kara Új és Jelenkori

Történeti Tanszékén. 2010-ben habilitáltam, ezt követően még az évben egyetemi tanárrá neveztek ki.

Az MTA Történettudományi Bizottsága tagja voltam választott tagként 1990-1994-ben, illetve 2002-2007-ben. 2007-ben három évre megválasztottak az MTA II. Osztálya közgyűlési képviselőjének. Részt vettem az OTKA Történettudományi Szakzsűrijének munkájában (1991-1996), a Belügyminisztérium Iratfeltáró Bizottságának tevékenységében (1995-1996). 1996-tól 2011-ig tagja voltam az Oktatási és Közművelődési (azóta: Emberi Erőforrások) Minisztérium Levéltári Kutatások Kuratóriumának, 2003-2009-ig ez utóbbi elnöki tisztségét is betöltöttem. Tagja voltam a Felsőoktatási Kutatási-Fejlesztési Pályázatok Történettudományi Szakzsűrijének (1997-2002), illetve a Nemzeti Kutatási-Fejlesztési Program V. főirány programtanácsának (2002-2005). 1994 és 2002 között részt vettem Budapest Főváros Levéltára Szakmai Tanácsadó Testületének munkájában.

1999-től 2011-ig (megszüntetéséig) tagja voltam a Magyar Történelmi Film Alapítvány (utóbb 2006-tól Közalapítvány) Kuratóriumának; 2008-tól 2010-ig a Magyar Mozgóképfilm Közalapítvány Tudományos, Ismeretterjesztő Szakkollégiumának. A Rubicon c. folyóirat szerkesztőségi tagja vagyok 1995-től.

1990-ben Károlyi Mihály-díjat, 1991-ben Akadémiai Ifjúsági Díjat, 1997-ben Ránki György Díjat, 2002-ben Akadémiai Díjat kaptam. 1996-ban megkaptam a Magyar Köztársasági Érdemrend Tisztikereszt (polgári tagozat) kitüntetését, 2007-ben pedig Nagy Imre Érdemrenddel, 2009-ben a Magyar Köztársasági Érdemrend Középkeresztjével tüntettek ki. 2010-ben Széchenyi-díjat kaptam.

Egyetemi tanulmányaim harmadik évétől vettem részt az 1945 utáni korszakkal foglalkozó specializációkban, elsősorban Balogh Sándor professzor kurzusain. Ő volt diplomamunkám, majd egyetemi doktori disszertációm (Irodalom és politika. Viták a magyar irodalmi sajtóban 1953-1956) témavezetője is. Megvédése (1988) után a kéziratot kiadásra dolgoztam át. Noha korlátozottan használhattam a lassú nyitás jeleit mutató pártarchívum forrásait is, a kiadó bizonyos, az akkori időkből következő aggályai miatt a könyv végül csak 1990-ben jelenhetett meg. A nyolcvanas évek második felében emellett az 1956 utáni megtorlás, valamint az ötvenes-hatvanas években készült játékfilmek társadalomképének kérdéseivel foglalkoztam – a megtorlásról szóló

munkáim 1986-87-ben Párizsban, illetve a budapesti Beszélő című szemle folyóiratban jelentek meg.

1990 óta érdeklődésem a második világháború utáni magyar politikatörténet problémái felé fordult. Az 1956-os magyar forradalom előzményei után mind többet kutattam magának a forradalomnak a történetét. Részt vettem egy forradalom-történeti összefoglaló írásában, amely azután németül, angolul és japánul is megjelent. A 90-es évek elején kezdtem meg az adatgyűjtő munkát Nagy Imre életrajzával kapcsolatban; 1993-97-ben három alkalommal egy-egy hónapot Moszkvában, egy hónapot Bernben kutattam. 1996 júniusában, Nagy születésének századik évfordulójára jelent meg a monográfia első, 1999 őszén második kötete. 2002-ben megjelent az életrajz rövidített változata, amely 2003-ban lengyel, 2006-ban német és orosz, 2009-ben angol nyelven is napvilágot látott. A források egy részének hozzáférhetővé válásával egyidejűleg kezdtem foglalkozni a Magyarországgal kapcsolatos háború utáni szovjet politika történetével; ezzel kapcsolatban több tanulmányt tettem közzé magyar és idegen nyelven, s több forráskiadvány elkészítésében vettem részt.

A 2000-es évek elejétől elsősorban a Kádár-korszakkal foglalkozom. Ezzel kapcsolatos tanulmányaim 2003-ban önálló kötetben láttak napvilágot. Ugyanebben az időszakban (2000-2004) vezettem az 1956-os Intézet „Hatvanas évek“ Magyarországon című kutatási programját, amelynek eredményeiből több kötetet szerkesztettem; egyikük angolul és németül is megjelent. Hasonló programot vezettem Kádárizmus címmel 2007-11 között. Az állambiztonsági szervezet Kádár-kori történetével mikrotörténeti módszerrel foglalkozó könyvem 2008-ban, a korszak historiográfiájával és értelmezésével foglalkozó kötetem 2011-ben jelent meg. Jelenleg (2011 óta) is vezetek egy kutatási projektet Búvópatakok címmel a magyar jobboldal 1945 utáni sorsával kapcsolatban, amelyben több egri doktorandusz tanítványom is részt vesz.

Az elmúlt két és fél évtizedben számos nemzetközi és hazai konferencián szerepeltem előadásokkal, kivált 2006-ban, a magyar forradalom félévszázados évfordulóján. 1989 óta számos előadást tartottam egyetemeken, ismeretterjesztő jelleggel középiskolákban, civil szervezetekben, klubokban, könyvtárakban, stb. az ország több pontján. Több hasonló jellegű rádió- és televízióműsorban szerepeltem, köztük a Magyar Televízió több ismeretterjesztő sorozatában. Számos cikket írtam hetilapokba, történeti folyóiratokba – a legtöbbit a Rubiconba. Csaknem száz recenzióm,

könyvismertetésem jelent meg – 2005 és 2012 között a Mozgó Világ című folyóirat kritikai rovatának munkatársaként havonta jelentek meg kritikai esszéim történeti művekről. Történész szakértője voltam számos jelenkortörténeti tárgyú dokumentum- és ismeretterjesztő filmnek, továbbá néhány játékfilmnek is.

Eger, 2015. április 29.